

ע"פ 3981/14 - המערער בע"פ 3981/14, ובע"פ 4702/14: פלוני נגד המשיבה: מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 3981/14

ע"פ 4702/14

לפני:
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט נ' סולברג

המערער בע"פ 3981/14
ובע"פ 4702/14: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ע"פ 3981/14: ערעור על גזר דינו של בית המשפט
המחוזי לנוער נצרת בת"פ 47297-03-13 שניתן ביום
1.5.2014 על ידי כבוד השופטת שטרית
ע"פ 4702/14: ערעור על גזר דינו של בית המשפט
המחוזי לנוער בתל אביב בת"פ 23016-03-13 שניתן
ביום 20.5.2014 על ידי כבוד השופט ע' מודריק

תאריך הישיבה: ג' באב התשע"ד (30.7.2014)

בשם המערער בע"פ 3981/14: עו"ד מוטי לוי
בשם המערער בע"פ 4702/14: עו"ד אלי מסטרמן
בשם המשיבה בע"פ 3981/14: עו"ד מורן פולמן

פסק-דין

השופט י' עמית:

שני ערעורים מאוחדים בפנינו, שעניינם שני גזרי דין בגין שני אירועים נפרדים בהם היה מעורב המערער, יליד 1995, שהיה קטין כבן 17 וחצי בעת האירועים המתוארים בשני כתבי האישום בהם הורשע.

1. האירוע בכנרת: על פי עובדות כתב האישום המתוקן - בו הודה המערער לאחר תחילת שמיעת הראיות

עמוד 1

במסגרת הסדר טיעון - ביום 28.2.2013 הקימו המתלונן ואשתו אוהל על שפת הכנרת וישנו בו. בסביבות השעה 23:30 לערך הגיעו לאוהל המערער ושלושה נאשמים נוספים, אחד מהם קטין יליד 1997 ושמו דוד. האחרון פתח את האוהל, נכנס לתוכו כשבידו קסדה, וצעק למתלונן "תצא מהכנרת, יא ערבי" וחבט בחוזקה בראשו ובפניו בקסדה. המתלונן, שניסה להימלט על נפשו, רץ אל מחוץ לאוהל, אך לאחר כחמישה מטרים נפל כשדם זב מפניו. או-אז, המערער ודוד תקפו את המתלונן באגרופים ובעיטות, גררו אותו מרגליו לכיוון האגם תוך צעקות "תטביע אותו תטביע אותו", ו"ערבים באתם לקחת את הכנרת". המערער, הנאשמים האחרים וצעירים נוספים ששהו בחוף, צעקו במהלך האירוע לעבר המתלונן "ערבי תצא מהכנרת". בשלב מסוים, אשתו של המתלונן ביקשה לסייע לו, אך המערער והנאשמים האחרים תקפו אותה, תוך שהמערער מכה אותה במותנה בבקבוק של שתיה חריפה וחלק מהנאשמים דוחפים אותה לכיוון האגם תוך כדי צעקות "ערביה אנחנו נהרוג אותך". לבסוף הצליחו המתלונן ואשתו להימלט מידי המערער והנאשמים האחרים, בעוד אלה דולקים אחריהם, והזעיקו את המשטרה.

כתוצאה מהמעשים המתוארים לעיל הובהל המתלונן לבית החולים, שם אושפז משך ארבעה ימים, במהלכם עבר ניתוח בגין שברים שנגרמו לו בלסת התחתונה. בנוסף, סבל המערער מחבלות בראש, במרפק ובפנים.

בגין מעשים אלה הורשע המערער בעבירות של חבלה בנסיבות מחמירות לפי סעיפים 333 + 335(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), וכן תקיפה בנסיבות מחמירות ממניע של גזענות, לפי סעיפים 379 + 382(א) + 144 לחוק.

בית המשפט המחוזי בנצרת, בשבתו כבית המשפט לנוער, לאחר שעמד על נסיבותיו האישיות של המערער והשיקולים השונים הצריכים לעניין, גזר עליו ביום 1.5.2014 מאסר בפועל של עשרה חודשים, בניכוי התקופה בה שהה במעצר.

2. האירוע בטיילת בתל-אביב: סיפור המעשה על פי כתב האישום השני - בו הודה המערער לאחר תחילת שמיעת הראיות במסגרת הסדר טיעון - התרחש ביום 24.2.2013, ארבעה ימים לפני האירוע בחוף הכנרת שתואר לעיל. המערער ושני נאשמים נוספים (אחד מהם דוד, מיודענו מכתב האישום הראשון) שהו בחוף הטיילת של תל אביב, ובילו זמנם בשתיית משקאות אלכוהוליים. קבוצת אלמונים הגיעה אל החוף וגנבה תיקים ומכשירי טלפון סלולריים מחפצי השוהים בחוף, ובין היתר גם חפצים השייכים למערער ולחבריו. המערער וחבריו לכתב האישום, יחד עם בגיר נוסף ושמו דניאל, רדפו אחר האלמונים, השיגו אחד מהם והיכו בו וחבלו בו קשות. אותו דניאל היה הגורם הדומיננטי, כמי שהשתלט על אלמוני, הפילו לארץ וחבט בו, תוך שהמערער ושני הנאשמים האחרים מצטרפים לתקיפה, בעוד אותו אלמוני מוטל על הקרקע.

בגין כך הורשע המערער בעבירה של תקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות (בחבורה), לפי סעיף 380 בנסיבות סעיף 382(א) לחוק. בית המשפט המחוזי בתל-אביב יפו, בשבתו כבית משפט לנוער, השית ביום 29.5.2014 על המערער 7 חודשי מאסר בפועל, שמחציתם חופפים לעונש המאסר שנגזר על המערער בגין האירוע בחוף הכנרת.

3. על שני גזרי הדין נסב ערעורו של המערער, ואפתח בערעור שעניינו האירוע בטיילת בתל-אביב.

בא כוח המערער הלין על כך שלגבי דניאל, הבגיר שהיה מעורב באותה פרשה והיה הדומיננטי באירוע, עתרה התביעה למאסר בפועל של שישה חודשים בלבד, כך שברי כי עונשו, שטרם נגזר, יהיה נמוך מזה של המערער. לטענת המערער, קשה להלום תוצאה זו, בהתחשב בכך שהוא היה פחות דומיננטי באירוע והיה עדיין קטין. עוד נטען לנסיבות המיוחדות של העבירה, וכי המערער ביקש לחלץ את רכושם של חבריו, שנגנב על ידי אותם אלמונים, כאמור בכתב האישום המתוקן. המערער הצביע על נסיבותיו האישיות, בן למשפחה חרדית קשת יום המונה שמונה ילדים, שנפלט ממסגרת לימודית בהיותו בכתה י"א. עוד הצביע המערער על כך ששהה במעצר בית בתנאים מגבילים משך חודשים ארוכים, וכי התמיד בשיתוף פעולה עם שירות המבחן.

4. אשר לגזר הדין הנסב על האירוע בחוף הכנרת, נטען על ידי המערער כי היה קטין בעת המעשים, ולאור רצונו העז להתגייס לצבא ולשרת בקרבי, היה על בית המשפט לקבל את המלצת שרות המבחן ולא להשית עליו מאסר בפועל.

5. בעניינו של המערער הוגשו שלושה תסקירים של שרות המבחן. מהתסקירים עולה כי המערער החל להשתתף בקבוצה טיפולית, החל לעבוד ואינו נרתע מעבודה קשה. המערער נשר במהלך כיתה י"א מהמסגרת הלימודית, התרועע עם קטינים עוברי חוק, חשיבתו נוקשה וחסרת סבלנות והוא זקוק לקשר טיפולי סמכותי. שרות המבחן התרשם כי מדובר בצעיר בעל פוטנציאל גבוה לשימוש חוזר בדפוס התנהגות אלים, והמליץ כי המערער ימשיך בקשר טיפולי למשך שנה, וישתלב בקבוצה טיפולית לשליטה בכעסים. ואכן, המערער השתתף בעשרים מפגשים בקבוצה טיפולית, ברם, לאחר שניתן גזר הדין בעניינו, נותק הקשר בינו לבין שירות המבחן ולא נבנתה תוכנית טיפול עבורו.

דין שני הערעורים להדחות, ולא אאריך בדברים.

6. אספר לקורא, כי ביצועם של שני גזרי הדין עוכב לבקשת המערער ובהסכמת המדינה. ברם, המערער הובא בפניו כשהוא עצור, ונתברר כי ביני לביני צבר לחובתו עבירות נוספות ואך לאחרונה הוגש נגדו כתב אישום בגין תקיפת שוטרים, איומים והחזקת סמים לצריכה עצמית, ונתבקש מעצרו עד תום ההליכים. דומה כי יש בכך כדי להעיד כי אמירותיו של המערער בפני בית משפט קמא, כי זו טעותו האחרונה וכי הוא מתחרט על מעשיו, היו מן השפה ולחוץ.

7. טענת המערער לחוסר אחידות בענישה בינו לבין דניאל, הבגיר הדומיננטי באירוע בטיילת בתל-אביב, מסברת את הדעת. אולם, לאותו דניאל אין עבר פלילי, בעוד שכאשר נגזר דינו של המערער כבר נזקפה לחובתו ההרשעה בגין האירוע בכנרת. יתרה מזו, המערער ביצע את העבירות בעוד תלוי ועומד נגדו כתב אישום בגין הסגת גבול וגניבה.

ועיקרו של דבר, בית משפט קמא חפף מחצית מהעונש של שבעה חודשים שהשית על המערער, עם העונש של עשרה חודשי מאסר שנגזרו עליו בגין האירוע בכנרת, כך שגם הפחתת-מה בעונשו של המערער בגין האירוע בטיילת, לא הייתה מביאה בהכרח להקלה בתקופת המאסר בפועל.

8. לא למותר להזכיר את תוצאות התקיפה של האירוע בכנרת. המתלונן, שהעיד בבית המשפט, סיפר כי עבר מספר ניתוחים בגין השברים בלסת והוא נכנס ויוצא מבתי חולים.

המעשה בחוף הכנרת הוא מעשה של כיעור, תוך שימוש באלימות המלווה ביטויי שנאה וגזענות שהנפש סולדת מהם. על טיבן של עבירות כגון דא עמד השופט רובינשטיין אך לאחרונה:

"עבירות כאלה חותרות תחת עצם מהותנו, הן כמדינת חוק הן כמדינה יהודית ודמוקרטית, על תולדותיה ועל המיעוט הלא-יהודי הגדול בתוכה. אכן, לא את כל משקלן הציבורי הכבד יש להטיל על כתפי המערערים הקטינים, ולכך ניתן ביטוי בבית המשפט קמא ויינתן ביטוי גם כאן; אך איני רואה להציע "פטור בלא כלום" במובן של מאסר. על כן מנוס ככלל מהשתת עונש מאסר בפועל בתיקי גזענות, ובית המשפט בתוך עמו הוא יושב ועליו האחריות, גם כשהמדובר בקטינים - כמובן תוך התחשבות בפן האינדיבידואלי ובפן השיקומי, בודאי כך בקטינים. כדאי שקול זה יישמע ברבים, לרבות בבתי הספר (ע"פ 5469/13 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה יז (13.4.2014) הדגשה הוספה - י"ע)).

ביטויי גזענות כגון דא, אשר מלבים שנאה ופחד ופוגעים בשלומם ובטחונם של הציבור הערבי בארץ, בזויים בהיבט המוסרי, נוגדים את המסורת היהודית ואת הערך של 'כבוד הבריות', ומכתימים דמותה של המדינה בארץ ומחוצה לה. המערער, אשר לא התגייס לצבא ולא יגוייס לצבא בשל עלילותיו, גילה "גבורתו" ועוצם-ידו בחבורה של פורעים חמומי-מוח שהתנפלו בצוותא-חדא על המתלונן, תוך שהוא מכה אשה הניצבת מולו כדי להגן על בעלה. בעבירות שנעשו ממניע של גזענות, יש להעביר מסר ברור של הרתעה, וליתן משקל של ממש לשיקול זה מתוך הנחה כי יש סיכוי שהחמרה בעונש תביא להרתעת הרבים. גם אם המערער לא היה זה שהכה את המתלונן בקסדה, הרי שהעונש של עשרה חודשים שהושת עליו הוא אף על הצד המתון. מכל מקום, בוודאי שעונש זה אינו מצדיק סטייה מן הכלל לפיו אין דרכה של ערכאת ערעור להתערב בעונש שהשיתה הערכאה הדיונית, למעט במקרים חריגים, ואלו אינם מתקיימים בענייננו.

10. סוף דבר שאנו דוחים את שני הערעורים.

ניתן היום, ז' באב התשע"ד (3.8.2014).

שופט

שופט

שופטת